

HEMŞİRELİK KURAMLARI

KAVRAM HARİTALARIYLA

Doktora Öğrencilerinin Kaleminden

Editör

Prof. Dr. Birsal Canan DEMİRBAĞ

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-7401-01-2

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
Hemşirelik Kuramları
Kavram Haritalarıyla

Yayıncı Sertifika No
47518

Editör
Prof. Dr. Birsal Canan DEMİRBAĞ
ORCID iD: 0000-0002-7533-7201

Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

Bisac Code
MED058000

DOI
10.37609/akya.395

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. *Akademisyen Kitabevi* ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşturmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. *Akademisyen Kitabevi* ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kont-raendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

HEMŞİRELİK TEORİSYENLERİ

Önsöz

Bu kitap hemşirelik kuramcılarını ve kuramcılarının çalışma alanlarını içermektedir. Eleştirel düşünme becerisi ve doğrudan karar verme süreçlerinde rehberlik görevi üstlenen kuramların, bilgiyi analiz eden dinamik ve sistematik bir yapılandırmaya sahip olması gerekmektedir. Modellere göre savundukları alanda daha etkili bir yere sahip olan kuramların hemşirelik alanında geliştirilmesinin amacı; kaliteli sağlık hizmeti sunmak, eğitim ve araştırma süreçlerinde rehber oluşturmak ve mesleki profesyonelliği artırmaktır. Birey, aile ve topluma karşı sunulan sağlık hizmetinde vazgeçilmez insan gücü olarak hemşirelerin; planlama, uygulama, değerlendirme ve bakım devamlılığının sağlanmasında kuramsal yaklaşımları kullanması oldukça önemlidir. Hemşirelerin, kuram ya da modellere dayalı olarak girişimlerini/uygulamalarını belirlemeleri profesyonel bakım yaklaşımı için anahtar role sahiptir. Son zamanlarda, ülkemizde kurama temellendirilmiş bakım yaklaşımı ivme kazanmış olmasına rağmen kuramsal çerçeve yaklaşımı, hemşirelik kuram ve kuramcılarına yönelik dilimize ait sınırlı sayıda kitap bulunmaktadır. Lisansüstü hemşirelik eğitiminde, hemşirelik kuramlarına ilişkin dersler ulusal ve uluslararası kaynakların analizi ile yapılmaktadır. Lisansüstü hemşirelik eğitiminde “Hemşirelik Kuramları” dersini veren bir öğretim üyesi olarak ulusal ve uluslararası kaynak analizi ile bir araya getirilen kuram bilgisinin hemşirelik disiplininde paylaşılmasının önemli olduğunu düşünmekteyim. Bu doğrultudan baktığımda, lisansüstü eğitim sürecinde Hemşirelik Kuramları dersini alan doktora öğrencilerimin ders kapsamında topladığı bilgileri danışmanlarının onayı ile bir kitap halinde yayınlamanın hem hemşirelik disiplinine hem de kuramlar konusunda bilgiye gereksinimi olan kişilere faydalı olacağı kanaatine vardım. Bu amaç ile hazırlanan kitabın her bölümünde hemşirelik kuramına ait kavram haritaları oluşturularak kuramın daha kolay analiz edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Hemşirelik kuramcılarına ait her bilginin referans gösterilmesine özen gösterilen bu kitabımızın ilk olması nedeni ile içeriğinde eksiklikler görülmesi mümkündür. Bu konuda siz okuyucular tarafından gelen öneriler bizim için çok değerli olacaktır. Sizlerin önerileri ile aynı amaç doğrultusunda yeni adımlar atılması sağlanacaktır. Bu kitabın hemşirelere bakım süreci girişim/uygulamalarında daha profesyonel, bağımsız ve destekleyici bir yaklaşım sağlayacağı, başta lisansüstü olmak üzere hemşirelik öğrencilerinin mesleki motivasyonlarını arttıracaklarını düşünmekteyim. Bu bağlamda, hemşirelik kuramlarını öğrenmede kolaylık sağlayacak bir kaynak olarak gördüğümüz bu kitabın bölümlerine heyecanları ve birliktelikleriyle katkısı olan bütün yazarlara çok teşekkür ediyorum. Saygı ve sevgilerimle...

Prof. Dr. Birsal Canan DEMİRBAĞ

İçindekiler

I. ÜNİTE HEMŞİRELİK KURAMLARINA GİRİŞ

1. BÖLÜM

Terminoloji 3

Birsel Canan DEMİRBAĞ

Aysun KAZAK

Hatun ERKURAN

2. BÖLÜM

Hemşirelikte Kavramlar, Modeller.....19

Birsel Canan DEMİRBAĞ

Aysun BAYRAM

3. BÖLÜM

Hemşirelikte Bilgi Kategorileri, Bilme Yolları ve Bilgi Felsefesi.....29

Bahar AKSOY

Elif BULUT

II. ÜNİTE İNSAN GEREKSİNİMLERİNE ODAKLANAN HEMŞİRELİK KURAMLARI

4. BÖLÜM

Modern Hemşirelik / Çevre Kuramı..... 51

Ezgi DEMİRTÜRK SELÇUK

5. BÖLÜM

Hemşireliğin Tanımı/ Hemşirelik Bakımında 14 Gereksinim Teorisi.....69

Özge ÖZ YILDIRIM

6. BÖLÜM

21 Hemşirelik Problemleri..... 79

Çiğdem KURALAY

7. BÖLÜM

Öz, Tedavi ve Bakım Teorisi89

Ezgi DEMİRTÜRK SELÇUK

8. BÖLÜM

Öz Bakım Yetersizliği Kuramı 101

Betül ÖNAL

9. BÖLÜM

Kültürlerarası Bakım Teorisi.....113

Demet KARAİSMAİLOĞLU

10. BÖLÜM

Bakım Bilimi ve Felsefesi/İnsan Bakım Modeli123

Seçil DURAN

11. BÖLÜM

Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli135

Leyla ADIGÜZEL

12. BÖLÜM

Hemşireliğin Kavramsal Modeli151

Buket DAŞTAN

13. BÖLÜM

İnsan-Yaşam-Sağlık Teorisi/İnsan Olma Kuramı161

Tuğba Öznur YILMAZ

14. BÖLÜM

Hümanistik Hemşirelik Teorisi.....173

İlknur BUÇAN KIRKBİR

15. BÖLÜM

Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli183

Elif BULUT

16. BÖLÜM

Bakım Kuramı.....197

Mehmet KORKMAZ

III. ÜNİTE

KİŞİLERARASI İLİŞKİLER HEMŞİRELİK KURAMLARI

17. BÖLÜM

Psikodinamik Hemşirelik Kuramı/Kişilerarası

İlişkiler Kuramı.....213

Bahar ÇOLAK

18. BÖLÜM

İnsan İnsana İlişkiler Modeli.....223

Tuğba Öznur YILMAZ

19. BÖLÜM

Hemşirelikte Etkileşim Kuramı.....235

Seçil DURAN

20. BÖLÜM

Klinik Hemşireliği Yardım Sanatı.....247

Zeliha ÇOLAK

21. BÖLÜM

Bakımda Amaca Ulaşma Teorisi259

Bahar AKSOY

22. BÖLÜM

Sembolik Etkileşim Kuramı.....273

Aysun KAZAK

23. BÖLÜM

Modelleme ve Rol Modelleme Teorisi.....281

Zahide İYİ

24. BÖLÜM

Aile-Çocuk Etkileşim Modeli.....295

Ebru KÜÇÜK

25. BÖLÜM

Annelik Rolü Kazanımı Teorisi 307

Hatun ERKURAN

IV. ÜNİTE SİSTEM KURAMLARI

26. BÖLÜM	
Davranışsal Sistem Modeli.....	319
<i>Aysun BAYRAM</i>	
27. BÖLÜM	
Adaptasyon Modeli	331
<i>Tuğba YAZICI TOPÇU</i>	
28. BÖLÜM	
Sistemler Modeli.....	341
<i>Leyla ADIGÜZEL</i>	

V. ÜNİTE ENERJİ ALANI KURAMLARI

29. BÖLÜM	
Koruma Modeli.....	355
<i>Bahar ÇOLAK</i>	
30. BÖLÜM	
Üniter İnsan Bilimi Teorisi	367
<i>Çiğdem KURALAY</i>	
31. BÖLÜM	
Yaşam Perspektifi Ritim Modeli	377
<i>Dilek ÇELİK EREN</i>	
32. BÖLÜM	
Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Kuramı	389
<i>Zeliha ÇOLAK</i>	

VI. ÜNİTE

DİĞER HEMŞİRELİK KURAMLARI

33. BÖLÜM

Geçiş Teorisi..... 405

Canan SARI

34. BÖLÜM

Konfor Teorisi.....417

Mesiya AYDIN

35. BÖLÜM

Postpartum Depresyon Teorisi..... 429

Çiğdem KURALAY

36. BÖLÜM

Acemiden Uzmana Beceri Kazanma Modeli 439

Canan SARI

VII. ÜNİTE

KURAMLARIN HEMŞİRELİKTE KULLANIM ALANLARI

37. BÖLÜM

Teorilerin Hemşirelikte Kullanımı 453

Ebru KÜÇÜK

Seçil DURAN

Elif BULUT

Yazarlar

Birsel Canan DEMİRBAĞ

*Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-4145-5020*

Aysun KAZAK

*Öğr. Gör. Mersin Üniversitesi, Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi
Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil
Yardım PR.
ORCID iD: 0000-0001-7151-1391*

Betül ÖNAL

*Öğr. Gör. Bayburt Üniversitesi, Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi
Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi
PR.
ORCID iD: 0000-0002-8796-0324*

Buket DAŞTAN

*Öğr. Gör. Bayburt Üniversitesi Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
ORCID iD: 0000-0002-2458-0578*

Canan SARI

*Öğr. Gör. Trabzon Üniversitesi, Tonya
Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım
Hizmet Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-3686-5343*

Çiğdem KURALAY

*Öğr. Gör. Ordu Üniversitesi İkizce
Meslek Yüksekokulu
ORCID iD: 0000-0003-1040-6015*

Hatun ERKURAN

*Öğr. Gör. Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
ORCID iD: 0000-0002-0860-5747*

Ezgi DEMİRTÜRK SELÇUK

*Öğr. Gör. Erzincan Binali Yıldırım
Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu, Anestezi PR
ORCID iD: 0000-0002-3101-710X*

İlknur BUÇAN KIRKBİR

*Öğr. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-0611-0118*

Seçil DURAN

*Öğr. Gör. Gümüşhane Üniversitesi, Şiran
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-1135-0762*

Aysun BAYRAM

*Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-2038-6265*

Bahar AKSOY

*Arş. Gör. Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-0466-5918*

Bahar ÇOLAK

*Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-0850-9114*

Demet KARAIŞMAİLOĞLU

Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-1617-4078

Dilek ÇELİK EREN

Arş. Gör. Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-9439-1641

Ebru KÜÇÜK

Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-1182-7807

Elif BULUT

Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-9124-2168

Leyla ADIGÜZEL

Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0001-8151-1723

Mehmet KORKMAZ

Arş. Gör. Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-0241-2466

Mesiya AYDIN

Arş. Gör. Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-4632-6562

Özge ÖZ YILDIRIM

Arş. Gör. Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-4810-563X

Tuğba Öznur YILMAZ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi,
Eğitim ve Araştırma Hastanesi
ORCID iD: 0000-0001-5402-7119

Tuğba YAZICI TOPÇU

Karadeniz Teknik Üniversitesi,Tıp Fakültesi
Farabi Hastanesi, Yenidoğan Yoğun
Bakım Ünitesi
ORCID iD: 0000-0001-5402-7119

Zahide İYİ

Arş. Gör. Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-4419-5044

Zeliha ÇOLAK

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-3875-9368